

Ne gre samo za okolje, gre za naše zdravje

Pierre Pernot je direktor za partnerstva, komunikacijo in digitalne tehnologije pri Airparifu, neodvisni organizaciji, pooblaščen za spremljanje kakovosti zraka v pariški regiji. Ima več kot 20 let izkušenj na področju onesnaževanja zraka, med drugim je ustanovil AIRLAB, inovacijski laboratorij za razvoj novih rešitev na področju spremljanja kakovosti zraka.

Onesnaženost zraka in podnebne spremembe pogosto opisujemo kot dve plati istega kovanca. Kako sta povezana in zakaj ukrepanje na enem področju vpliva tudi na drugega?

Onesnaženost zraka in podnebne spremembe sta sicer različna pojava, vendar tesno prepletena, zato ju pogosto opisujemo kot dve plati istega kovanca. Povezuje ju predvsem skupen izvor, zlasti izgorevanje fosilnih goriv. Razlikujeta se po posledicah: onesnažen zrak neposredno vpliva na zdravje ljudi tam, kjer onesnaževala nastajajo, medtem ko podnebne spremembe izhajajo iz kopičenja toplogrednih plinov, katerih učinki so globalni. Podnebne spremembe dodatno prispevajo k pogostejšim in intenzivnejšim ekstremnim vremenskim pojavom: vročinskim valovom, ciklonom, poplavam in nevihtam, ki prav tako pomembno vplivajo na zdravje ljudi.

Zato ukrepi za zmanjšanje emisij pogosto hkrati izboljšujejo kakovost zraka in blažijo podnebne spremembe.

Svetovna zdravstvena organizacija uvršča onesnaženost zraka med ključne planetarne krize, skupaj s podnebnimi spremembami in izgubo biotske raznovrstnosti. Kako kakovost zraka vpliva na zdravje ljudi in okolje ter zakaj velja za globalno izredno stanje?

Onesnaževanje (tudi onesnaženost zraka) Združeni narodi uvrščajo med tri glavne okoljske krize, ob bok podnebnim spremembam in izgubi biotske raznovrstnosti. Onesnažen zrak je eden vodilnih vzrokov smrti, saj skrajšuje pričakovano življenjsko dobo. Leta 2023 je bil povezan s skoraj 8 milijoni smrti po svetu, kar pomeni približno eno od osmih. Povzroča številne bolezni srca in ožilja ter dihal, kot sta astma in kronična obstruktivna pljučna bolezen.

Hkrati ima velik vpliv tudi na naravo. Negativno vpliva na rastline in nevretenčarje ter zmanjšuje kmetijske pridelke, zlasti v državah v razvoju, ki so že tako bolj izpostavljene podnebnim spremembam. Učinki so odvisni od vrste onesnaževala in njegove koncentracije. Prizemni ozon (O₃) na primer zavira rast rastlin in zmanjšuje količino ter velikost pridelka.

SAMO 1 PLANET
CARE4CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

CIPRA
ŽIVETI
V ALPAH

V obdobju 2010–2012 je povzročil skupno izgubo 227 milijonov ton pridelkov, kot so soja, pšenica, riž in koruza.

Zaradi obsega in neposrednosti vplivov na zdravje ter zaradi oslabitve ekosistemov se onesnaženje upravičeno obravnava kot globalno izredno stanje.

Katera onesnaževala danes najbolj vplivajo na območje Pariza in kateri so njihovi glavni viri?

Na območju mesta Pariz danes največ težav povzročajo fini delci (PM2.5) in dušikov dioksid (NO₂). Z vidika zakonodaje in zdravja predstavljata največji izziv tako danes kot v prihodnje. Pomembno vlogo ima tudi ozon (O₃), ki je hkrati onesnaževalo in toplogredni plin; za razliko od prvih dveh se njegove koncentracije ne zmanjšujejo.

NO₂ večinoma izvira iz cestnega prometa, predvsem iz dizelskih vozil. PM2.5 nastaja tako v gospodinjstvih, zlasti pri ogrevanju na les, kot tudi v prometu. Ozon se ne izpušča neposredno, temveč nastaja v ozračju kot posledica kemičnih reakcij med dušikovimi oksidi in hlapnimi organskimi spojinami ob vplivu sončne svetlobe in toplote.

Kako v Franciji in pariški regiji spremljajo kakovost zraka? Kakšna je vloga organizacije Airparif?

Kakovost zraka spremljajo s kombinacijo merilnih postaj z referenčnimi instrumenti in digitalnih modelov, ki simulirajo fizikalne in kemijske procese v ozračju. Ti modeli uporabljajo podatke o vremenu, prenosu onesnaženja iz drugih območij ter evidencah emisij. S posebnimi metodami združujejo meritve in modele, da dobijo čim bolj natančno sliko stanja v prostoru.

Airparif je uradno pooblaščen organizacija, ki jo je imenovalo francosko ministrstvo za okolje. Njena naloga je spremljanje kakovosti zraka v širši pariški regiji ter obveščanje javnosti.

Kako dobro se prebivalci pariške regije zavedajo tveganj za zdravje in kako se je to v zadnjih letih spremenilo?

Onesnaženost zraka je za prebivalce pariške regije pomembna okoljska tema. Skoraj polovica prebivalcev (49 %) jo uvršča med tri največje skrbi, polovica je tudi že spremenila vsaj eno navado, da bi prispevala k boljši kakovosti zraka. To kaže, da problem ni več abstrakten.

Kljub temu pa poznavanje virov onesnaženja, njegovih vplivov na zdravje in dejanskih trendov ostaja omejeno. Kar 90 % prebivalcev ne ve, da so se koncentracije PM2.5 in NO₂ v zadnjem desetletju zmanjšale. Slabo poznavanje virov prispeva tudi k občutku, da javne politike niso učinkovite. Tudi zdravstveni učinki so pogosto podcenjeni. Zato bo v prihodnje ključno okrepiti poglobljeno in jasno komunikacijo, zlasti o virih onesnaženja in njegovih posledicah.

Kaj se zgodi, ko onesnaženost zraka preseže opozorilne ali alarmne vrednosti? Kako so prebivalci obveščeni in kateri ukrepi se sprejmejo?

Ob epizodah povišanega onesnaženja se sproži poseben postopek obveščanja javnosti, pri čemer je posebna pozornost namenjena ranljivim skupinam. Informacije se širijo prek spletne strani Airparifa, prikazov na mestnih zaslonih, medijev (televizije, radio, tiska) in družbenih omrežij.

Obenem se izdajo zdravstvena priporočila, ki so odvisna od vrste onesnaževala, presežene mejne vrednosti in vremenskih razmer, kot so vročinski valovi. Pristojni organi, predvsem prefekt policije v sodelovanju z regionalnimi in departmanskimi prefekti, uvedejo ukrepe za zmanjšanje emisij pri glavnih virih, na primer v prometu, pri ogrevanju na les ali v industriji.

